

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dormi Secvre: Vel Cynosvra Professorvm Ac Stvdiosorvm Eloquentiæ,

in qua Centvm Et Viginti Themata Oratoria. Non Solvm Stvdiosis, Sed &
Professoribus eloquentiæ, ac pietatis veræ amantibus utilissima &
pernecessaria explicantur ; Cum Indice rerum atq[ue] verborum locupleti

Tympe, Matthäus

Coloniæ Agrippinæ, 1650

XVI. Encomium Theologiæ Scholasticæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39015

ac præparatis, veram Sapientiam ex S. Bibliis, tanquam theca divina, hauriamus, profanis litteris tanquam ancillis & condimentis, non tanquam Dominis ac cibis utamur, & peregrinantium instar, in iis non habitemus. Nusquam enim tam convenit ut eum illud mediocritatis præceptum tenere: Ne quid nimis, quam in profanorum auctorum lectione. Quemadmodum Alexander Homeri Iliada, Scipio Xenophontis Cyropædiam nunquam vel dormientes seposuerunt: ita nos Hilarionem secuti, verum solumq; Christi Evangelium tanquam universæ honestatis & sapientiæ fontem, nobiscum assidue dies noctesq; gestemus: eaq; inde depromamus in terris, quorum scientia nobiscum perseverat in cælis; S. litteras toto pectore sitiamus omnes, has amplectamur, in his jugiter versemur, has exosculemur, his demum immoriamur, in has transformemur, in his vivam Christi & spirantem imaginem veneremur.

XVI. ENCOMIUM THEOLOGICÆ
Scholasticæ.

EXORDIUM à causa impellente ad dicendum. De necessitate &c. Theol. Schol. lege Ant. Possivinum lib. 3. Bibliotheca selecta cap. 3.

Quemadmodum temerarii est propter ætatis & consilii imbecillitatem juvenili quodam animi impetu quasi vento, in consultis prudentioribus ad certum vel vitæ, vel doctrinæ genus ferri: ita vicissim otiosi cujusdam cunctatoris esse videntur, in limine, quod ajunt, demonstrati itineris consistere. Priori modo fieri solet, ut propter cupiditatem ante implicemur aliquo certo doctrinæ genere, cursuque vivendi, quam possumus. quid optimum, nobisque factu convenientissimum sit, videre: posteriori, ut præsumpta propter ignaviam desperatione, nunquam præfixum scopum attingamus. Cum itaq; intelligam me suscipiendo Theologorum studiorum genere, non magis hujusce

instituti auctoribus obsecutum, quàm, si cum Romam me ex Germania profecturum obstrinxissem, ad Alpium juga subsisterem: non potui non quod Deo duce ac bonis invitantibus consulto, uti spero, iter essem non ita pridem ingressus, iisdem approbantibus continuare. Quantum enim refert priusquam incipias consultare, tantum dem. posteaquam consulueris, factum ipsum maturare.

PROPOSITIO: Quocirca ne admota manu aratro temerè respectasse, & mihi ipsi in munere assignato defuisse videar; nihil ab hujus & loci, & curriculum instituto alienum me facturum sum arbitratus, si Scholasticæ Theologiæ tum utilitatem, tum necessitatem ex ejusdem officii proponere, eamque à calumniis, quibus passim incessitur, vindicarem. De quibus dum pro mea virili dissero, ut eadem, qua soletis, benevolentia dicentem prosequamini, etiam atque etiam rogo.

CONFIRMATIO docebit I. triplicem Scholasticæ Theologiæ functionem. Primum eius munus est, eaque sacris litteris inclusa tenentur, in lucem quæ si è tenebris eruere, eorumq; difficultates enodare. Nam cum non omnia, quàm volunt plerique, tam sint facilia & aperta; multa insuper pluribus difficultatibus involuta, quis non videt ista in utramque partem differendi Scholarum consuetudine veritatem in profundo sæpe demersam, vel quodam saltem modo occultatam, in apertum proferri? verè enim quidam: Quomodo ferri & silicis concussione ignis, inquit, sic hominum doctissimorum conflictu & disputatione veritas elicitur. Sed ut illa, quæ communia sunt omnium differentium Scholis prætereamus: Scholasticen & ad intelligendas & illustrandas, contra atq; malevoli dictitant, s. literas valere, vel hinc liquidò Dialecticis imbuto constare potest, quod Scholasticus Theologus, cū viris doctis, ex principiis fi-

Potest hic ostendi quodnam Scholasticæ Theologiæ initium, quis progressus, qui institutores, & auctores fuerint.

dei à Deo revelatis, hoc est, litteris divinis, conclusiones suas eliciat. Omnes enim artes & scientiæ, quæ aliis sunt subjectæ, superiorum principiis rectè ad suarum quæstionum confirmationem utuntur. Cumque eo modo Scholastice ad S. litteras affecta sit, duo licebit hinc apertissimè colligere: alterum, citra Scripturæ divinæ injuriam hanc ipsam rejici non posse; alterum impudenter errare eos, qui dum juventutem in Musicis, Opticis, Medicina, & id genus aliis studium & operam non mediocrem ponere faciliè patiuntur, quin etiam, propter necessitatem cum utilitate conjunctam, eodem invitant; ab hac tamen nescio quibus coloribus dehortantur; licet Scholastice sua principia, non quemadmodum Musica ab Arithmetica, non quemadmodum Optice à Geometria, non quemadmodum Medicina à Philosophia; sed ex Canonicis litteris & institutis (quibus nihil potest esse verius) depromat, ex quibus quid ad propositam quæstionem consequens, quidque repugnans sit, mentis discursu perspicimus.

2. Scholasticæ Theologiæ munus est fidem Orthodoxam ad hæresibus asserere. Eâ enim Scholasticam Theologiam vocari notum est, quæ S. litterarum fundamentis innitens, vberius & accuratius fidei sententiam explicat, confirmat, defendit, subtiliter etiam iis rebus animadversis, quæ vel ex fide consequentes sunt, vel fidei repugnant, & quarum perspicientia velut clarissimum quoddam lumen juvat, ut tenebræ (quas hæretici suis fallacibus argumentis veritati fidei offundere nituntur) facillimè dispici atque dispelli possint. Rectè vero nuncupatur Scholastica, quia vera id præstat, quod nemo rectè præstare potest, nisi exquisitâ doctrinam consecutus sit, quam magno studio, acri ingenio, & cōstati labore in Scholis didicerit: nam & olim ante mille ducentos an-

nos usitatum fuit, ut qui eruditione & ingenii laude excellerent, Scholastici nominarentur. Verè S. Augustinus asserit, hac scientia fidem gigni, nutriri, defendi, roborari: quia sicut corpus extinguitur deficiente alimento; ita extinguitur fides in illis locis, in quibus solida Theologia extincta est. Ac propterea idem August. merito appellat Ecclesiæ Doctores plantatores, rigatores, & edificatores, & nutritores Ecclesiæ: Doctoris Scholastici munus est (ut tradit ex Aug. Scholasticorum Magister) scire quemadmodum fides Catholica piis opituletur, & adversus impios defendatur, hoc est (ut Theologorum vere princeps describit) qui fidelem sermonem secundum doctrinam amplexus, non modo exhortari potest in doctrina sacra, verum etiam contradicentes, hoc est, sacram & sanam doctrinam non habentes, redarguere. Cum itaque sola hæc Scholastica exercitatio ad utrumque efficiendum reddat nos instructissimos, nemo (nisi acerrimus doctrinæ sanioris justæque reprehensionis hostis) solidam hanc & veram cum hostibus congregandi rationem rejiciet. Atque hæc sola ratio est, ob quam hæretici ad unum omnes tanto impetu, tantoque furore in Scholasticos debacchantur. Facile subodorantur, ut sunt nonnulli eorum minimè mucosis naribus, Catholicorum fidem, quam ipsi subvertere moliuntur, horum studio doctrinaque stare ac muniri. Unde æque minus mirum videri debet, hoc genus eruditorum hæreticis esse exosum, quam quod canes lupis, iudices furibus, sunt invisæ. Revera enim hæretici sunt fures, quos aliunde ascendere soli Scholastici, veluti canes vigilantissimi ac fidelissimi, non solum latratu suo indicant, verum etiam istos animorum prædatores pro sua libidine in ovile Christi grassari non sinunt, quin & æternis flammaram globis adiudicant. Hanc ob

cau-

causam dictu mirū, quantopere Germaniæ nostræ
Luciger, Lutherus inquam, linguam suam virulē-
tam adversus hoc studiorum genus, ac omnes de-
nique celebriores totius orbis Academias exacue-
rit. Hinc Scholasticam Theologiam nihil aliud
esse, quàm ignorantiam veritatis, & inanem falla-
ciam, contra Jacobum Latomum scribens asse-
ruit. Hinc Academias, ubi ea docetur, lupanaria
Antichristi, Catholicorum Scholas Sodomam &
Gomorrhā appellare, diversis in locis nihil du-
bitavit. Hinc passim etiam alii sectarii Scholasti-
cam Theologiam errorum & abominationum
lernam ac sentinam appellant. Scilicet errores
& abominationes sunt, veritatis illæ doctrinæ
Orthodoxæ, quas Orthodoxi non minus egregie
tuentur, quam Sectarii perfidè negant. Nemo au-
tem eos hanc doctrinam mirabitur profligasse,
quisquis ne sacra quidem Biblia (quorum tamen
soli adoratores initio videri volebant) unde quaq;
stetisse per eosdem meminerit-

3. Scholastici Theologi officium est, Christi
Ecclesiæque Doctrinam, quoad fieri potest, ac de-
bet, disciplinis humanis, vel illustrare, vel etiam
confirmare. D. Augustinus rationem reddit
elegantem, cur merito in Theologiæ tractatione
utendum nobis sit scientiis Philosophorum, re-
pudiatis illorum erroribus. Dicit enim, verita-
tes illarum quoque scientiarum quasi quendam
thesaurum esse, erutum velut ex fodinis seu me-
tallis quibusdam divinæ providentiæ ubiq; diffusæ.
Hunc autem thesaurum indignè atq; injuste fuis-
se à Philosophis usurpatum, qui Deum, teste Apo-
stolo, non glorificabant sicut cognoscebant, & verita-
tem Dei injustitia detinebant. Proinde iure nostro
posse nos ejus thesauri copias nobis vindicare,
ut iis adiuti, divinam fidei doctrinam melius per-
cipiamus, in eoque debere nos imitari filios Israel,

*Multo justius id nominis
Sectariorum
scholæ tribui
potest in
quibus tot
lupa lupis
permixta
Christi gregē
dilacerant.*

*2. de doctr.
Christ. c. 40.*

Rom. 1.

*Epist. ad
Magnum.
& epist. ad
Damasçm.*

*Si quid in
profanis
Scriptoribus
utile reperi-
mus ad no-
strum do-
gma conver-
tendum est,
si quid si-
perfluum, de
idolis, de a-
more, &c.
radēda sunt;
& ferro a-
cutissimo
desecanda.*

qui cum ex Aegypto discederent, vasa Aegyptio-
rum aurea & argentea, relictis illorum idolis, su-
stulerunt. Idem studium commendat similiter D.
Hieronymus, dum inter cætera ait, eos qui scientia
Philosophorum, rejectis erroribus, ad explican-
das res divinas utuntur, mysticè adimplere illud
quod Deus Deut. 21. cap. jubebat, ut si aliquis ex
populo Dei pulchram mulierem alienigenam vel-
let sibi matrimonio conjungere, eam, rasa prius
cæsarie, & circumcisis unguibus, in domum suam,
atque adeo ad populum Dei introduceret. Item
cum errores profanorum auctorum præsidio pro-
fanarum artium confutarentur, perinde esse, at-
que superbissimi Goliath caput proprio mucrone
truncare. Ut sim brevis, plerique Ecclesiæ veteris
Doctores clarissimi modum hunc differendi ex
scientiarum naturalium principiis discrete com-
mendarunt, & alii ipsi multo auro, argento, & ve-
ste suffarcinati de Aegypto jam olim exiverunt,
hoc est, à Paganismo, Ethnicorum scriptis, & Phi-
losophia ornati, ad Christianismum accesserunt,
argumentationibus Theologicis vel ad eruen-
dum verum scripturæ sensum, vel veritatem con-
firmandam, vel ad redarguendos contrarios erro-
res usi sunt: atque ita fidelissimam operam Israël
contra Pharaonem, his subsidiis instructi, navarunt,
quem his adjumentis destituti, non magis
quàm inermes, armatos potuissent expugnare.
Nunquid etiam D. Pauli, & aliorum Apostolorum
epistolæ ejusmodi argumentationum sunt plenissi-
mæ? imò, nunquid ipse Christus passim argu-
mentationibus ex principiis fidei, & ex ratione
ductis, iisque, tanquam necessariis ad persuadendam
hominib⁹ viam salutis, uti solebat? Ex dictis Scho-
lasticæ Theologiæ officiis non est difficilè videre,
tantam eius tum utilitatē, tum necessitatem esse,
ut hac sublata, duo illa, quæ in docto Ecclesiasti-
co requiri diximus, simul sublata esse videantur.

Quidem præstabilius esse potest, quàm posse sana doctrina exhortâdo piis succurrere? quid magis necessarium, quàm posse contradicentes (quorum hæc ætate infinitus est numerus) non solum expresso Dei Verbo, verum etiam iis, quæ inde liquidò beneficio rationis deducuntur, redarguere? Ne dicam hæc rejecta, non solum humanam, sed & cælestem illam Philosophiam, sacris Bibliorum libris comprehensam non fore saluam.

In CONFIRMATIONE huiusce facultatis reprehensoribus respondebit.

Primum stultè rejiciunt hæretici Scholasticen, quasi ex sacris Bibliis nullum habeat robur, firmitermentum nullum, cum, si rem spectemus, Scholastici rectè appellantur isti, quos Christus, in Ecclesia, *ad adificationem Corporis Christi, & consummationem Sanctorum*, hoc est, salutem fidelium Doctores dedisse affirmat Paulus; & sola ferè Scholastice faciat, *ut adolescamus, in unitatam fidei, & in virum perfectum*, hoc est, usq; ad finem sæculi, *nec firmus amplius parvuli fluctuantes omni vento doctrina.*

Neq; rectè propterea omnem hæc disciplinam penitus exterminandam putant, quòd nonnulli, uti affirmant, ineptè illam tractârunt, nimis multam operam in res obscuras atq; difficiles easdemque non planè necessarios contulerunt: eadem enim ratione totam Philosophiam, Jurisprudentiam, & alias id genus scientias profligant.

Neque sunt temerè audiendi, qui in Scholastica Theologia nullum certum esse dogma, sed partiũ factionibus omnia plena esse contendunt. Et si enim in hac tam latè se fundente doctrina quædam reperiantur, quæ nec dum planè definita, & à diversis diversè agitata sunt: quia tamen levia sunt ista, quæ partim studiorum ac familiarum diversitate, partim hominum moribus rectè attribuuntur, parum nos conturbare debebunt. Nam quæ

familiarum factionibus, atque etiam hominum contentione, quàm veritatis cupidiorum vitio vitia irrepserunt, Scholasticæ exercitationi non magis, quàm reliquis disciplinis suæ *παρρησίας* obesse debent. Ut non error statim est, si quid Durandi, Bonaventuræ, aut Scoti propositionibus est contrarium; ita quæ communi Scholarum Theologicarum consensu decreta sunt, convellere, notam habet, si non hæreseos, saltem hæreseos proximas. Nam cum & vulgatum illud axioma, & ipsa ratio in quacunque arte peritis credendum esse demonstrat, qui convenit in controversiis fidei communi Theologorum consensui derogare, & de ventris, de tauris, de ovibus differentibus navis, aratoribus, & pastoribus credere? Quid indignius, ac Reipubl. Christianæ periculosius, quàm quoddam in cæteris ferè rebus, ad corporis & fortunæ bona pertinentibus, soli artifices judicent, in bonis animi sempiternis, & ad summum illud bonorum adipiscendum destinatis, illi modo iudices esse volunt, qui non solum non artifices, sed ne artificum quidem officinas, instrumenta, & nomina norunt? Quisquis consentientem Scholasticorum auctoritatem rejicit, se solum oculatiorem, se doctiorem, seque sapienterem, quam fuerunt tot acerrimi iudicii viri, impudentissimè fateatur necesse est. Breviter, quotquot Scholarum consensum oppugnant, ex eorum sunt numero, qui plura scire volunt, quam didicerunt. Et, quo nihil est admirabilius, quantumvis acriter & vehementi studio hinc inde inter Scholasticos certatum sit, idem tamen omnes in doctrinæ Christianæ capitibus, non sine Spiritus sancti evidentissima revelatione, videmus sensisse. Adversariis, seu novæ Lutheri Theologiæ sectatoribus, nihil tam est familiare, quam propter dissensionem aliquot leves hominum contentiosorum *com*

tum hoc differendi genus calumniari, cum tamen
 ipsi non, ut nostri, de finibus, sed de tota possessio-
 ne, non de lana captina, quod dici solet, sed de
 præcipuis doctrinæ Christianæ capitibus, gravissi-
 mis contentionibus decertent. Iniq; faciunt, quòd
 propter nescio quos Scholasticorum conflictus,
 totum hoc doctrinæ genus impudentissimè reji-
 ciunt, cum ipsi interim alteri alteris plus sint, quàm
 hæretici, ac ne secum quidem persæpe consenti-
 ant. Proferant, quæso, unum dogma uno ore eadē-
 que mente à Scholasticis contra Ecclesiæ autori-
 tatem assertum. Quod si nullum proferri potest, si-
 ne dubio in totam hanc disciplinam sunt iniquis-
 simi, qui propter paucorum abusum eam penitus
 exploderunt.

Adhæc nullo modo tolerandi sunt, qui tum S.
 literarum, tum Patrum testimoniis quibusdam in
 speciem faventibus persuasi, tantum expressio Dei
 verbo deferunt, ut in omnibus de religione con-
 troversis, tum ad naturæ rationes, tum ad ea, quæ
 ex Dei verbo, beneficio mentis nostræ elici pos-
 sunt, utramque aurem plane occludant, & licet S.
 litteras à quo vis tum intelligi, tum solum recipi
 volunt, tot tamen jam consequentias, expositio-
 nes, annotationes, explicationes, Postillas, Cate-
 chismos, & Locos Communes nobis, & toti orbi
 cum tanto dispendio obtruserunt. Quis non videt
 Theologum non malè uti rationibus à natura &
 Philosophia depromptis? Cùm enim magno do-
 ctorum hominum consensu omnes humanitatis
 literæ communi quasi cognationis vinculo sint
 inter se colligatæ, quæ eadem trium ædificiorum,
 Medicinæ, Jurisprudentiæ, ac Theologiæ sunt
 fundamenta, ecquis tantum ab omni humanitate,
 atq; ipsa deniq; ratione est derelictus, ut Regina
 pedissequas, Dominæ ancillarum gregem famula-
 ri nolit: famulari dico, & servire; non imperare, &

*Sicut Prin-
ceps eò cense-
tur magni-
ficentior, quo
plurium sa-
sellitio cin-
ctus atq; sti-
patus ingre-
ditur: ita ve-
neranda &
nobilissi. Re-
gina Theolo-
gia eò est il-
lustrior quò
plures ipsam
pedissequa
comitantur
& veneran-
tur.*

Sap. 7.

præscribere? At nihil egent divina humanis adju-
mentis. Esto, nihil egeant, an idcirco Theologus
divina tractans, homo esse rationem abjiciendo
desinet? non magis profecto, quàm manus aut pe-
des abjicimus, quando suo munere caput perfun-
gitur. Cum nec humanarum rerum intelligentia
divinarum cognitioni obsit, nec contra, nemo, nisi
planè stultus, ac hominis vocabulo indignus, al-
teram in alterius functione propria repudiabit:
Non solùm Ciceronem, sed & Salomonem no-
strum secuti, Philosophiam ut Dei donum suspi-
cere ac venerari licebit: utrumq; enim lumen ipse
dedit naturæ & fidei, quorum altero φύσις altero
μελέφύσις cernimus, à Deo est. Quid quod non
modò Theologia, sed nec fides sine ratione ac di-
sciplinis à ratione nominatis constare potest? nam
cum homo animal plane divinum, plenum ratio-
nis & consilii sit, sive ille res divinas, seu humanas
cognoscat, ne si velit quidem rationem repellere
poteat, à qua, si Græci sermonis proprietatem spe-
ctes, & hæc de Deo scientia θεολογία, & homo τὸ λε-
γόμενον ζῷον appellatur.

Et si tolerabilis, imò laudabilis sit in vulgo san-
cta illa rusticitas, quæ sublata omni Philosophia
in vera fide cernitur, quis nescit in Theologis, &
Doctorib⁹ amplius quid requiri, ut non ipsi solùm
rectè de religione sentiant, verùm etiam *omni po-
scenti*, ut Apostolorum princeps loquitur, *rationem
reddere parati sint*: id autem quò sola fide sine ra-
tione ac humanæ disciplinæ præsiidiis fieri pote-
rit? Scilicet in profanis litteris homines esse natura
nos, ac Deus voluit; in divinis verò ac cœlestibus
bestias, vel si mavis, fungos, stipites, & truncos ef-
se volet? Nectamen hæc ita accipi velim, quasi
quidquid de Deo ac rebus divinis in S. litteris di-
citur, id ad Philosophorum rationem exigendum
esse existimem. Jam enim ante constitutum est

ex

ex fidei principiis, quæ sunt S. Litteræ, demonstrationem Scholasticam proficisci debere. Quemadmodum ergo in reliquis scientiis ipsa principia sunt ἀναπόδεικτα, quæ sensibus, memoria, & experientis testatissima ab omnibus ponuntur: ita & huiusce facultatis Theologicæ principia, quod divinitus sint inspirata, ipsa ratione vel deficiente, vel ultro sese subjiciente, sine ulla hæsitatione nostra apprehenduntur. Nec verò id mirum videri debet, cum Theodoretus fidem etiam illam humanam omnium disciplinarum primariam basin, omniumque artium crepidinem affirmare nihil dubitet. Quod ergo rationis usum de rebus divinis differendo requisivimus, id non ad principiorum demonstrationem, sed eorum, quæ ex iisdem principiis cum ratione deducuntur, pertinere volumus. Præterea cum tota Philosophia ad tractandas S. litteras frugifera est & fructuosa, tum nullus feracior in ea locus est, nec uberior, quàm quo de rebus naturæ differitur, à quibus graviter eruditeque rem Theologicam tractandi adjumenta ducuntur. Quid enim est in tota hac rerum universitate, sive simplicia, sive concreta spectes, cuius in S. litteris nulla fiat mentio, quibus quin intelligentiam harum rerum assecutus copiosius & ornatus dicere possit, nemo sanus negaverit? Quàm multa sunt rerum naturalium quasi miracula, quæ in disciplinis humanis explicantur, ac à Salomone, Davide, Job, & cæteris Prophetis in divinæ vel potentæ vel sapientiæ commendationem adferuntur? Quàm multa denique sunt in sacris litteris, quæ sine Arithmetica, Geometria, Geographiæ, & Astronomiæ subsidiis expedire nequeunt?

Prætereo, quod ad docēdos Philosophos, Theologum Christianum (Apostoli Hebræis Hebræum repræsentantis exemplo) Philosophum fieri,

ut Christo eosdem lucrifaciat, conveniat. Fortissimè enim expugnantur hostes quando adversum eos ipsorum armis utimur, proprioq; eos mucrone jugulamus.

Si vetustissimorum ac clarissimorum exemplis agere placet, qui ad ea, quæ fidei nostræ propria sunt, suadenda, naturalia argumenta inseruerunt, vix quisquam ex omni antiquitate alicuius saltem nominis reperietur, qui non his præsiidiis armatus, ad rerum divinarum tractationem accesserit. Origenes se non absq; gravissimorum virorum exemplo, diligentem operam in Philosophicis posuisse, Philosophiæ studia detrectantibus respondet. Didymum scribit Theodoretus Grammaticam, Rhetoricam, Arithmeticam, Geometriam, Astronomiam, syllogismosque Aristotelis didicisse, quod adversus mendacium arma veritatis existerent. Omitto Tertullianum, Justinum Martyrem, Damascenum, & omnem illam subsequenter ætatis turbam, in quibus id, quod dico, longè est evidentissimum. Quorum libri cum istiusmodi eruditionis sint plenissimi, quis sine humanarum litterarum à ratione profectarum subsidio in iisdem se fructuose versaturum speret? Nonne etiam cum reli-

Col. 2. quorum, tum maximè Apostoli Pauli Epistolæ rationibus à natura ductis & fidei domesticos instruunt, & adversarios convincunt?

Qui contra nos proferunt illud Pauli: *Videte ne quis vos decipiat per Philosophiam, & inanem fallaciam*, non intelligunt, quod nā genus doctrinæ Paulus præcipiat cavendum. Clemens Alexandrinus ait: Non reprehendit Apostolus Philosophiam veram, hoc est, quæ de naturæ rebus verè sentit, sed Epicuream. Quod idem Paulus contra Philosophos citat illud Prophetarum: *Perdam sapientiam sapientum, & prudentiam prudentum reprobabo*: id de Evangelii luce rectè explicatur, quæ immenso ju-

so ju-

so jubare omnium Philosophorum doctrinam ita obscuravit (id enim valet apud Paulum verbum *perdere*) ut hæc ad Evangelium collata, nulla plane esse videatur, non secus atque luna, dum Soli luminum reliquorum principi ac moderatori propius adest, vehementia & ubertate splendoris obfuscat. Ideoque *stulta mundi* (rudes piscatores) *elegit Deus*, ut virtus Dei Evangelii prædicatione magis inclaresceret. D. Clemens scribit, non esse hic sermonem de verè sapientibus, sed de his, qui sibi tales esse videntur: quo sensu & Evangelium stultitia dicitur, non quòd sit, sed quod ita mundi huius sapientibus videatur.

SS. Patres nonnunquam immoderatum profanorum usum, vel potius abusum in nonnullis condemnant, quibus unus Aristoteles omnium & Evangelistarum & Apostolorum instar est, quibus Plato non jam amplius divinus, sed Deus est, qui ad profana scripta jam grandævi, & sæpe infulati adhærescentes, quando Paulos & Evangelistas debebant; Cicerones, Platones, & Aristoteles personant; qui Sacerdotes Dei dum sunt, omissis Evangelii & Prophetis, Comædias legunt, amatoria Bucolicorum versusum verba canunt. Ovidium, Terentium, Plautum terunt. Adhæc licet Apostoli non fuerint artibus, quas Philosophia suo ambitu complectitur, à Christo, qui omnem eos veritatem docuit, imbuti; eas tamen Christianis nihil prodesse, nemo vel leviter differendi arte tinctus, hinc colligere tentabit, nisi prius omnes Christianos absolutissimum hoc & peculiare Spiritus S. donum, tum ad intelligendum, tum ad tradendum S. Litteras idque Christo doctore consecutos demonstrabit.

Epilogus. Quoniam Hæreticorum insaniam nulli validius quam Scholastici Theologi, utraq; & cœlesti & humana Philosophia instructi oppugnant,

Abd. 1.

Esa. 29. 38.

Matt. 11.

Abscondisti

hæc à sapi-

entibus. &c.

Hieron. in 6.

20. Matt. &

ep. 22.

Aug. contra

Manich.

Concil. Car-

th. 4.

Nemo plus

nimio negle-

ctus Sara bo-

nitate,

Agar am-

plexibus in-

dulgeat.

gnant, solos hos, in quos omne acerbitalis suæ vi-
 rus evomerent, dignos censuerunt, ut quos virili-
 bus non possent, muliebribus armis superarent:
 hoc est, quos rationibus contra rationem pugnan-
 do, ipsi ab instituto revocare non possent, saltem
 convitiis lacerando fatigarent. Quæ audacissimo-
 rum hominum impunitate & licentia effectum est,
 ut hoc nostro sæculo extremè improbo nō desint,
 qui omnia humanitatis studia, tanquā sincerioris
 religionis (sic enim *ἀνομιαν* suam quisque appel-
 lat) inimica, si non verbo, saltem re ipsa penitus de-
 clarent extirpanda. Hic dicent illi, sat scio, nullum
 hominum genus de litteris humanioribus magni-
 ficentius sensit, utpote qui non Ecclesias modò
 sed & Scholas perpurgarint. Rectè profecto, per-
 purgarunt: ita enim hoc munere sunt perfuncti;
 ut vix vestigium vel pietatis avitæ, vel sanioris
 doctrinæ reliquum videamus, atq; adeò tam stre-
 nuè hoc labore purgandi proximis his annis fue-
 runt occupati, ut neq; templorum, neq; scholarū
 fundamenta stare, nedum, alterius vasa, alterius li-
 bri: quamvis inclusi, salvi esse potuerint. Nō certè
 intelligo quomodo nō potuerit huc spectasse no-
 væ Theologiæ in Germania nostra inventor, & ve-
 teris abrogator Lutherus, quando jam olim Satha-
 nam nec astutius, nec efficacius invenisse cōmen-
 tum, quam universitatum erigendarum inter po-
 cula ista immania non jam liberius effutiret, sed
 ad Germaniæ nobiles perscriberet; ubi & figulum
 aliquem de rebus Physicis, quàm Aristotelem in
 omnibus suis libris majorem habere cognitionem
 scurriliter confinxit. Quib⁹ furiosis, & legum pœ-
 na coërcendis verbis jam tum quasdam Germaniæ
 civitates ita demētavit, ut ad annos aliquot Scho-
 las ocluserint, & juventutem feriari, ne dicā hel-
 luari, quam philosophari maluerint. Magni etiam
 nominis affectas quosdā his vocibus ita percellit,
 ut à

ut à mansuetudine & litterarum cognitione in ferocitatem illam degenerarint, à qua initio genus humanum agris dispersum, viri consiliis & oratione præstantes, oppidis sepsisse, & ex feris & immanibus mites reddidisse memorantur. Exemplo sit Carolstadius, qui ut veterem hominem planè cum suis artibus exuisse videretur, magistri verbis huc inclinantibus, nefas sibi esse putavit, in negotioso isto litteratorum otio diutius versari, ac proinde repente, ut vitæ genere, sic etiam veste commutata, quem aliquando Viteberga viderat veste talari & decenti, Archidiaconum, hunc, ut ait ille, non puduit alto per glaciem perone regi. Sed facile fuit hominem (quem nullum unquam humanitatis officium aut intelligere, aut facere; ne domestici quidem animadverterunt) his tantis ad deformationem præparatum initiis, ex urbano facere paganum. Illud admirandum magis, huc ipsum Lutheri sermonem apud homines mitioribus Mulsis satis excultos, tantum valuisse; ut disciplinis libero homine dignis relictis, pistrinum cogitarint: id quod nunquam hominibus liberaliter institutis in mentem venisset, nisi isti idolo, quod quidam post mortem ejus deplorat, deformiter servire voluissent. Quæ igitur rerum confusio, quam iniqua Metamorphosis & Academiarum & Scholæ Theologicæ cõtempus secuta sit, quis non videt? Intellegit pro sua versutia crudelissimus hostis, totum ædificium sine rimulis vel rectorum, vel parietum subruì cõmodè non posse, ideoq; ut paulatim quibusdam quasi gradibus Patrum auctoritatem, Conciliorum decreta, sacras denique litteras, & fidem Orthodoxam totam non eleveret solum, sed & penitus abroget, per opportunum suo instituto arbitratus est si Scholasticen, quæ divinorum Oraculorum, ac Patrum testimoniis, ac rationibus, è Philo-

*Philip. Melancton.
Consule P. Shererum
Dominic. I.
post Festum
trium Regum.*

Philosophia sobriè desumptis, nititur, in odium adducat, & penitus è Scholis profliget.

Quocirca, ne arma ad defensionem à Deo ter Opt. Max. Catholicæ Ecclesiæ concessa, hostibus non vi, sed partim blandiloquentia, partim convitiis eripere conantibus, turpiter deseruisse videamur, tanto majori cura & vigiliis in hanc professionem incumbere conveniet, quanto magis eandem ut abjiciamus, hostes instare videmus, & urgere.

XVII. ADHORTATIO AD CONTINUAM & JUGEM MEDITATIONEM PRÆSENTIÆ DEI.

Vide R. P. Martini del Rio, de præsentia Dei orationes decem. Ser. lib. 1. cap. 11. Viste 3. partem nostram Germanicam Moralis Theologiae c. 3 pag. 2. & P. Franciscum Aras de hoc themate.

EXORDIUM à præcepto Epicuri, de præsentia aliquo cogitando. Epicurus Philosophus, inter cætera impurus, suis præcipere solebat ut semper cogitent, vitæ suæ testem aliquem adesse. Laudat hoc præceptum Seneca; sed prudenter addit, hunc testem aliquem bonorum esse debere, ut Catonem, Lælium, Scipionem, & similes; quos animus vereatur, quorum auctoritate secretum suum sanctum homo faciat, ad quos mores nostri se ipsi erigant; nec enim, nisi ad regulam, prava unquam corrigi. Verum quia regulam undiq; æqualem, inflexibilem, & perfectam esse decet, mortalium verò nemmo sine viriis nascitur, recti^o omnino dixisset, Deum nobis præsentem esse semper cogitandum.

PROPOSITIO, Hac continua cura Deum sibi præsentem effingendi, nihil esse honestius, nihil utilius, nihil jucundius, nihil facilius, nihil magis necessarium demonstrabo.

CONFIRMATIONIS I. *Locus ab honestate & dignitate.* Quanta sit DIGNITAS huius exercitii patet. Primò, quia perfectio virtutum in hoc divina præsentia cõtemplata culmine conquiescit; postquã cæteræ